

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 177/04-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. júna 2004 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. Beáty Lenártovej, Obvodné zdravotné stredisko T., zastúpenej advokátom JUDr. O. Š., B. ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 11 Listiny základných práv a slobôd, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a porušenie čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Co 5/03-80 zo 16. októbra 2003, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. Beáty Lenártovej, Obvodné zdravotné stredisko T., **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. apríla 2004 doručená sťažnosť MUDr. Beáty Lenártovej, Obvodné zdravotné stredisko T. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. O. Š., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 11 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dodatkový protokol k dohovoru“) a porušenie čl. 1 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Co 5/03-80 zo 16. októbra 2003.

Porušenie svojich uvedených práv vidí sťažovateľka v nasledovnom, ňou opísanom skutkovom stave. Uvedeným rozsudkom potvrdil krajský súd prvostupňový rozsudok Okresného súdu Bratislava V č. k. 8 C 232/01–59 z 25. novembra 2002, ktorým bola zamietnutá žaloba sťažovateľky z 26. septembra 2001 proti Všeobecnej zdravotnej poisťovni Bratislava (ďalej len „VZP“) o zaplatenie 293 634,97 Sk s príslušenstvom. Uvedené rozsudky nadobudli právoplatnosť 17. februára 2004.

Družstevná zdravotná poisťovňa Perspektíva (ďalej len „Perspektíva“) dlhovala sťažovateľke 293 634,97 Sk s príslušenstvom z toho titulu, že sťažovateľka ako prevádzkovateľka neštátneho zdravotníckeho zariadenia poskytovala v rokoch 1998 a 1999 zdravotnú starostlivosť aj poistencom Perspektívy, ale náklady na zdravotnú starostlivosť v zákonnej lehote 30 dní neboli uhradené.

Dňa 1. júla 1999 rozhodnutím Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky bolo Perspektíve odňaté povolenie na jej zriadenie. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 17. júla 1999. Následne 20. apríla 2001 na návrh likvidátora bol na majetok Perspektívy vyhlásený súdom konkurz. Tým nastala u zrušenej poisťovne zákonom predpokladaná právna skutočnosť, teda zistenie, že z jej majetku nie je možné uspokojiť jej záväzky. Došlo tým ku zákonnému prechodu týchto záväzkov na VZP.

Súdy zamietli žalobu sťažovateľky s odôvodnením, že žalovaná VZP nie je priamo zo zákona univerzálnym právnym nástupcom zrušenej Perspektívy, keďže táto bola zrušená bez právneho nástupcu. Na prechod záväzkov a pohľadávok Perspektívy na VZP musí byť splnená podmienka, že zostávajúce záväzky a pohľadávky neboli v rámci likvidácie uspokojené z majetku zrušenej Perspektívy. Až záväzky, ktoré zostanú, prechádzajú podľa zákona na právneho nástupcu. K prechodu záväzkov nemôže dôjsť pred skončením likvidácie. Preto súd považoval žalobu za predčasnú a ako takú ju zamietol.

Sťažovateľka uviedla v sťažnosti hlavne nasledovné právne argumenty:

Tvrdenie všeobecného súdu, podľa ktorého prechod záväzkov ešte nenastal, treba považovať za nesprávne posúdenie veci po právnej stránke, lebo pred účinnosťou zákona č. 233/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 233/2001 Z. z.“) nebola stanovená lehota na plnenie a pre VZP vznikla povinnosť plniť ihneď po prechode záväzku. Súd nemôže v dôsledku prijatia zákona č. 233/2001 Z. z. dodatočne predĺžiť lehotu na plnenie záväzku vzniknutého v čase pred účinnosťou tohto zákona. Právne normy v podmienkach demokratického štátu pôsobia a majú pôsobiť v zásade do budúcnosti, a nie do minulosti. Pritom zákon č. 233/2001 Z. z. neobsahuje žiadne intertemporálne ustanovenia, v ktorých by bola ustanovená výnimka z princípu zákazu retroaktivity, a preto jeho použitie nie je dôvodné.

Okrem toho podľa názoru sťažovateľky všeobecný súd pochybil aj pri právnom posúdení použitého zákona č. 233/2001 Z. z. V tomto zákone sú stanovené lehoty na uhrádzanie záväzkov zrušenej poisťovne, ktoré prešli na inú poisťovňu, a to tak, že k úhrade má dôjsť do 24 mesiacov od schválenia účtovnej závierky Perspektívy ku dňu jej vstupu do likvidácie alebo do 24 mesiacov od nadobudnutia účinnosti vyhlásenia konkurzu na Perspektívu. Z toho vyplýva, že záväzky Perspektívy museli prejsť na VZP najneskôr vyhlásením konkurzu a VZP ich musí uhradiť v lehote 24 mesiacov bez ohľadu na to, či sa konkurz skončil alebo nie. Nie je teda možný taký výklad, podľa ktorého pokiaľ nie je konkurz ukončený, nemožno veriteľov uspokojiť.

Sťažovateľka považuje aplikáciu zákona č. 233/2001 Z. z. za porušenie inštitútu právnej istoty, ktorý je súčasťou právneho štátu, za aký treba považovať Slovenskú republiku v zmysle čl. 1 ústavy. V danom prípade došlo k odňatiu už legálne nadobudnutých práv neskoršie vydaným právnym predpisom. Je tým porušený čl. 12 ods. 1

a 2 ústavy, ako aj čl. 1 listiny, ktoré deklarujú neodňateľnosť, nescudziteľnosť, nepremlčateľnosť a nezrušiteľnosť základných práv a slobôd, ako aj zákaz diskriminácie. Je tomu tak tým viac, že podľa právneho stavu účinného pred vydaním zákona č. 233/2001 Z. z. prechádzal na VZP zo zákona záväzok zrušenej Perspektívy v celom rozsahu, teda nielen dlžná istina, ale aj majetkové sankcie. Po nadobudnutí účinnosti zákona č. 233/2001 Z. z. však VZP zodpovedá už iba za istinu, nie teda za majetkové sankcie.

Rozhodnutie oboch súdov vychádzajúce z aplikácie § 34 ods. 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“) považuje sťažovateľka za diskriminačné, pretože zavádza horšie zaobchádzanie s určitou skupinou osôb (zdravotnícke zariadenia) a zároveň zvyhodňuje inú skupinu osôb (zdravotné poisťovne) bez zodpovedajúceho odôvodnenia, pričom sledovaný cieľ bolo možné dosiahnuť spôsobom, ktorý predpokladá zákon, a to poskytnutím návratnej finančnej výpomoci zdravotnej poisťovni zo strany štátu.

Samotné ustanovenie § 34 ods. 6 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zákona č. 233/2001 Z. z. je porušením čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 35 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 1 dodatkového protokolu k dohovoru, resp. všeobecné súdy vyložili toto ustanovenie v rozpore s uvedenými ustanoveniami. Sťažovateľka totiž nemôže svoje základné právo podnikateľ a vlastniť majetok riadne vykonávať, pokiaľ nemôže dostať včas zaplatené za svoje pohľadávky, pričom na druhej strane je ona sama povinná poistencom zákonom predpokladané zdravotnícke služby na úkor svojho majetku poskytnúť. Takáto právna úprava vytvára (v rozpore s ústavne garantovanou rovnosťou ochrany vlastníctva bez ohľadu na charakter jednotlivých vlastníkov) nerovnaké podmienky ochrany vlastníckeho práva.

Zamietnutie návrhu na zaplatenie úhrad považuje sťažovateľka za zvláštny druh vyvlastnenia jej vlastníctva nedefinovaný zákonom, na ktoré neboli splnené podmienky

podľa čl. 20 ods. 4 ústavy. Sťažovateľke takýmto postupom vznikajú bezprostredné škody na majetku.

Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jej práv, zrušil označený rozsudok krajského súdu a priznal jej primerané finančné zadosťučinenie 300 000 Sk.

Pre rozhodnutie ústavného súdu boli rozhodujúce nasledovné ustanovenia ústavy, iných zákonov a jeho vlastné predchádzajúce rozhodnutia.

Článok 127 ods. 1 ústavy: „Ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.“

Ustanovenie § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov: „Návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.“

Ústavný súd predbežne preskúmal oba napadnuté rozsudky všeobecných súdov a zistil, že sťažovateľkina žaloba bola zamietnutá v celom rozsahu.

Podľa názoru oboch súdov z ustanovenia § 34 ods. 3 a 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zákona č. 233/2001 Z. z. vyplýva, že ak z majetku zrušenej poisťovne nie je možné uspokojiť jej záväzky, prechádzajú tieto na VZP alebo inú poisťovňu, ktorá prevzala poisťencov. Zrušením povolenia na zriadenie Perspektívy vstupuje táto do likvidácie.

Určený likvidátor musí majetkový zostatok, ktorý vznikne z likvidácie po uspokojení záväzkov a pohľadávok, vrátiť zriaďovateľovi. O tom, či prejdú záväzky a pohľadávky Perspektívy na VZP, bude možné zaujať stanovisko až po ukončení likvidácie. Skutočnosť, že na majetok Perspektívy bol vyhlásený konkurz, tento stav nijako neovplyvňuje. Žalobu sťažovateľky treba považovať za predčasnú, keďže v čase rozhodovania všeobecných súdov VZP ešte nebola pasívne legitimovaná. Nedôvodná je aj námietka týkajúca sa retroaktivity, pretože podľa § 154 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku pre rozhodovanie súdu je rozhodujúci stav v čase vyhlásenia rozsudku.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno dospieť k záveru, že by rozsudok okresného súdu alebo krajského súdu bolo potrebné považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Bolo nepochybne v právomoci okresného súdu aj krajského súdu príslušné zákonné ustanovenia vyložiť. Rovnako nemožno dospieť ani k záveru, že by bol výklad všeobecných súdov z ústavného hľadiska neospravedliteľný a neudržateľný. V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na tú skutočnosť, že krajský súd potvrdil zamietnutie žaloby z dôvodu jej predčasnosti. Nedošlo teda k tomu, že by krajský súd považoval nároky sťažovateľky za nedôvodné s konečnou platnosťou, a to ani v tej časti, v ktorej sa sťažovateľka domáhala prisúdenia majetkových sankcií.

Ústavný súd vychádza z prezumpcie ústavnosti všetkých ustanovení zákona č. 273/1994 Z. z. Ústavný súd nemôže v rámci konania o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy skúmať ústavnosť zákonov, ale musí vychádzať z prezumpcie ich ústavnosti. Sťažovateľka ako fyzická osoba nepatrí medzi subjekty, ktoré sú aktívne legitimované na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov, ktorých taxatívny výpočet obsahuje čl. 130 ods. 1 písm. a) až e) ústavy. Preto ústavný súd neskúmal sťažovateľkinu argumentáciu týkajúcu sa údajnej protiústavnosti niektorých ustanovení zákona č. 273/1994 Z. z.

Podľa doterajšej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol

náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02).

Napadnuté rozsudky všeobecných súdov nie sú zjavne svojvoľné a neodôvodnené. Okresný súd aj krajský súd zistili skutkový stav a aplikovali naň relevantné ustanovenia platného práva, pričom svoj postup v odôvodnení riadne vysvetlili. Ústavný súd teda na základe zásady subsidiarity obsiahnutej v čl. 127 ods. 1 ústavy nemá právomoc konať ako súd ďalšieho stupňa o napadnutých rozsudkoch okresného súdu a krajského súdu.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júna 2004